

EVIDENCE

a materiálové účetnictví v ČSLA

Dnem 1. 1. 1969 nabývá účinnosti nový předpis „Evidence materiálu u vojsk Čs. lidové armády“, ev. zn. Všeob-26-2 (autorská složka MNO/GS/SÚP). Vzhledem k tomu, že jde o jeden ze základních předpisů, usměrňující činnost zásobovacích orgánů ČSLA na všech velitelských stupních, považují za účelné seznámit je s hlavními zásadami nového předpisu a důvody, které ke změnám vedly.

Nový předpis sjednocuje dosud užívané předpisy

Všeob-26-2 — Evidence a účtování materiálu v ČSLA,

Všeob-26-5 — Evidence a účtování nedotknutelných zásob,

Všeob-26-6 — Evidence a účtování materiálu v poli,

Sm-všeob-10 — Směrnice pro účtování a evidenci strojů a výrobního zařízení v ČSLA,

Sm-všeob-31 — Směrnice pro sloučené vedení evidence materiálu běžné potřeby a nedotknutelných zásob a

Směrnice pro vedení evidence tankových zbraní a přístrojů.

Tyto předpisy a směrnice se vydáním nového předpisu ruší. Dále platná ustanovení ze zrušených předpisů jsou však do nového předpisu zahrnuta. Vydání nového předpisu dále předpokládá revizi, ev. zrušení všech odborných Směrnic vydaných k předpisům Všeob-26-2 a Všeob-26-6.

Obsah předpisu je uspořádán podle jednotlivých činností tak, jak se v materiálové evidenci prakticky uplatňuje. To je změna oproti dosavadnímu předpisu, který byl uspořádán podle práce s jednotlivými dokumenty.

V novém znění předpisu byly odstraněny určité duplicity ve vedení materiálové evidence na jednotlivých velitelských stupních a zjednodušeny evidenci práce při zachování průkaznosti a přesnosti evidence a možnosti kontroly. Bylo dokon-

čeno sloučení evidence běžné potřeby (BP) a nedotknutelných zásob (NZ) pro všechny druhy materiálu. Pokud bylo nutné vzhledem k specifice některých druhů materiálu stanovit odlišnosti a výjimky, jsou tyto uvedeny v přílohách k předpisu. Zásadní výjimku tvoří evidence a účtování proviantu u útvarů, které připravují stravu. Tyto otázky nejsou do nového předpisu — vzhledem ke specifice tohoto druhu materiálu — zahrnuty a řeší je vlastním předpisem proviantní správa HT.

Nový předpis Všeob-26-2 upravuje vedení evidence materiálu v ČSLA v míru i v době mimořádných opatření. V obecném základě vychází z celostátně přijatých zásad pro vedení evidence, vládních nařízení a vyhlášek, a upravuje nutné odchylky od jejich ustanovení.

Předpis navazuje na předpis o plánování, zásobování a hospodaření materiálem v ČSLA ev. zn. Všeob-26-1, který je v současné době rovněž přepracován a bude vydán v první polovině roku 1969.

Přepracování a novelizace předpisu sleduje kromě sloučení současných předpisů ještě tyto otázky:

— sjednotit zásady k vedení evidence všech materiálových tříd,

— uplatnit některé nové zásady při vedení evidence u vojsk,

— vytvořit předpoklady k využití mechanizačních prostředků na tomto úseku,

— odstranit duplicitu ve vedení evidence na jednotlivých velitelských stupních,

— zjednodušit některé operace, činnosti a administrativu při zachování průkaznosti a možnosti kontroly,

— zlegalizovat takové činnosti, které nebyly v souladu s dřívějším předpisem, ale byly v praxi běžné.

Ustanoveními předpisu se bude řídit evidence a materiálové účetnictví u všech

útvárů a součástí ČSLA. Výjimku tvoří hospodářské organizace MNO a organizace podle zvláštního statutu, u kterých se ustanovení předpisu vztahují pouze na vojenský materiál předepisovaný tabulkami počtů, nebo přidělovaný podle norem. Základní prostředky, výrobní materiál, nářadí, pomůcky, hotové výrobky a ostatní předměty, které slouží výrobě a provozu se však u těchto organizací evidují podle podnikového systému ve smyslu celostátních norem.

K OBSAHOVÉ STRÁNCE PŘEDPISU

Materiálová evidence je v ČSLA vytvářena v souladu se systémem zásobování tak, aby byl účetně a evidenčně podchyten všechen vojenský materiál a prostředky používané armádou. Vzhledem k funkci, posloupnosti a potřebám jednotlivých velitelských stupňů je tvořen i evidenční systém. Materiálová evidence v ČSLA je zásadně naturální, tj. pořizovací i zůstatková hodnota techniky a materiálu se v evidenci nesleduje. Pokud je při evidenčních pracích používán termín „účetní doklad“, jde o dokument, na jehož základě se uskutečňuje účetní operace. Jde o vnitřní armádní doklad, který nahrazuje účet nebo fakturu používanou v běžných dodavatelsko-odběratelských vztazích.

Evidenční systém v ČSLA vytváří vzájemnou vazbu mezi jednotlivými evidenčními místy a dokumenty. Toto je důležitý prvek kontroly, nutný k naturální evidenci, u které chybí přirozená kontrola hotovým účtem. Pravdivost a úplnost evidence musí za této situace být prokazatelná ze vzájemné vazby mezi skutečností a evidenčním dokladem, mezi účetním dokladem a zápisem v evidenci tak, aby bylo možno z údajů evidence nejvyššího stupně kdykoliv dojít zpět až k prvotnímu dokladu nebo ke skutečnosti, která byla dokladem vyjádřena. O každém příjmu nebo vydání materiálu musí být vystaven řádný doklad potvrzující druh i skutečné množství materiálu, označen orgán, který doklad vydal a schválil, účel pohybu a další údaje, které charakterizují skutečnost. Toto jsou základní principy systému materiálové evidence v ČSLA.

Z hlediska potřeb hospodaření materiálem, potřeb zabezpečení a řízení se v ČSLA vede **účetní evidence materiálu a operativní evidence**.

Účetní evidence zahrnuje dokumentačně podložené údaje o všech jevech pohybu materiálu ve **hmotných jednotkách**. Spočívá ve správném a včasném vyhotovení, odeslání a potvrzení průkazných

účetních dokladů, zápisu o změně počtů nebo kvalitů materiálu v **evidenčních dokladech** a v ukládání (uschovávání) těchto dokladů po předepsanou dobu. Zabezpečuje přehled o rozmístění materiálu a zabezpečení normativů zásob na jednotlivých zásobovacích stupních a je podkladem k řízení a hospodaření materiálem. Má přesně určený způsob vedení a příslušnou dokumentaci.

Operativní evidence doplňuje účetní evidenci. Zahrnuje informace o prvotních jevech pohybu materiálu ve hmotných (měrných, kalkulačních), případně peněžních jednotkách v omezeném a měnitelném rozsahu, podle potřeb jednotlivých funkcionářů. Používá se k operativní potřebě řízení, plánování a kontroly.

Operativní evidence poskytuje orientační přehled o počtech hlavních druhů techniky materiálu a některých druhů spotřebního materiálu (munice, PHM, proviant apod.) pro potřeby bezprostředního rozhodování, zejména v době mimořádných opatření. Závažnou formu jejího vedení nový předpis nestanoví.

Operativní evidenci zpracovává každý funkcionář sám v rozsahu svých potřeb a formou, která mu vyhovuje.

V otázce působnosti a odpovědnosti na úseku materiálové evidence je nutné zdůraznit zásadu, že za **pohyb materiálu a jeho účetní převod jsou zodpovědní především odborní funkcionáři a příslušné zásobovací orgány**. Ty také odpovídají za správnost uskutečněných pohybů materiálu, vydávají souhlas ke spotřebě materiálu, nařizují vyhotovení účetních dokladů a kontrolují plnění vydaných příkazů.

Evidenční pracovníci vedou evidenci materiálu ve smyslu stanovených zásad, odpovídají za její přesnost, úplnost a soulad s účetními doklady. V tomto smyslu je také stanovena jejich působnost, ať jde o vedení evidence jednotlivými pracovníky samostatně nebo soustředěnými do evidenční a účetní skupiny.

Předpis upravuje vedení materiálové evidence na jednotlivých velitelských stupních, stanoví doklady materiálové evidence, jejich rozdělení a použití.

Z vedení materiálové evidence a účetnictví zavádí předpis v podstatě dva druhy dokumentace. Evidenční doklady a účetní doklady.

Evidenční doklady obsahují údaje o druhu, množství, jakosti a pohybech materiálu (evidenční listy, evidenční knihy apod.).

Účetní doklady jsou písemnosti, na jejichž podkladě se uskutečňují změny v evidenčních dokladech (předúčtovací do-

klady, doklady, zúčtovací protokoly, faktury, výdejky apod.). Opravňují k hospodářské operaci a jsou podkladem k zápisu v evidenčních dokladech.

Účetní doklady musí mít určité náležitosti, i když jejich forma může být různá. Náležitosti stanoví předpis. Jsou důležité hlavně proto, že v materiálové evidenci se postupně začínají používat mechanizační prostředky. V důsledku toho předpis povoluje výjimky v dokumentaci a za účetní a evidenční doklady pokládá i dokumenty a sestavy vyhotovené těmito prostředky za předpokladu, že splňují předepsané náležitosti.

Vyhotovení a pohyb účetních dokladů jsou znázorněny v předpise schematicky v tabulkách, které mají sloužit jako pomůcka.

Činnosti, tvořící obsah materiálové evidence jsou v předpise uspořádány tak, aby usměrňovaly jednotlivé funkcionáře při řešení konkrétních situací. I když dřívější předpisy umožňovaly tyto situace řešit, nebyla tato činnost v předpisech tak přehledně a účelově uspořádána.

Část předpisu je věnována přípravě a přechodu na evidenci materiálu v polí. Jde o řadu činností, které souvisejí s přípravou polní dokumentace a vytvoření podmínek, aby v nejkritičtější době, tj. uvádění vojsk do bojové pohotovosti, nebyly nutné pracné a časově náročné administrativní úkony. Je stanovena zásada připravit dokumentaci polní evidence materiálu již v době míru a po zmobilizování vojska a přechodu na polní systém upřesnit ji podle skutečné situace.

Hlavní podstatou tohoto zpřesnění je podchytit vzniklé změny v počtech materiálu útvarů a svazků, které nastaly po vyhlášení bojové pohotovosti do doby pohotovosti a poskytnout většinou operativní informací o skutečných počtech materiálu, se kterými jsou útvary a svazky připraveny plnit bojové úkoly.

Jednotlivá ustanovení této části předpisu byla řešena s ohledem na situaci, která mimořádnými událostmi vznikne, na časové možnosti a možnosti evidenční práce vůbec. V této situaci bude k řízení a rozhodování sloužit většinou operativní evidence. Určitý systém účetní evidence musí ovšem fungovat i ve válečném období. Jde nejen o podklady k řízení a rozhodování, ale především o odpovědnost jednotlivých funkcionářů za materiální zabezpečení a použití materiálu.

Na polní systém evidence mohou být různé názory. Cenný je každý názor, pokud vede k uspokojivému řešení tohoto problému. Zatím co mírový systém materiálové evidence je denně prověřován, pol-

ní systém je vypracován pouze odvozeně od mírové situace a prakticky zůstává neproověřen. Na to bychom při cvičení s vojsky neměli zapomínat a do cvičení zařazovat i úkoly tohoto charakteru.

Kromě uvedených změn a zásad upravuje nebo zavádí nový předpis ještě způsob evidence a účtování souprav složených z materiálu několika materiálových tříd (tzv. kombinované soupravy), postup při odpisu materiálu z materiálové evidence, byl-li tento materiál odprodán na úhradu škod a ztrát, evidenci prudce jedovatých látek a zásady používání tabulačních sestav pořízených mechanizačními prostředky místo evidenčních a početních dokladů.

Příloha 8 uvádí druhy pohybů materiálu, jejich číselný znak a způsob označování z hlediska stupně, na kterém je evidován. Má zabezpečit jednotnou klasifikaci některých ukazatelů, které je možno materiálovou evidencí sledovat, zejména při použití mechanizačních prostředků.

Předpis dále mění anebo upravuje některé evidenční i přeúčtovací dokumenty. V souvislosti se změnou počtu kategorií materiálu se mění evidenční listy. Se zřetelem k potřebám mechanizace je upraven i hlavní přeúčtovací doklad tak, aby byl použitelný víceúčelově.

Při novelizaci předpisu se vycházelo z dosud platných předpisů o evidenci a účtování materiálu v ČSLA a odborných směrnic k těmto předpisům, vydaných materiálními hospodáři MNO. Bylo využito kladných výsledků z různých zkoušek u vševojskových svazků a útvarů i u svazků a útvarů PVOS a letectva. Obsah předpisu, jeho zaměření i metodická úprava byla konzultována s řadou odborných pracovníků a projednána na několika pracovních shromážděních. Byl vzat v úvahu i současný stav na úseku normotvorné činnosti MNO.

Jde o vytvoření tzv. oborového předpisu, který obsahuje a usměrňuje problematiku evidence u materiálového účetnictví v ČSLA, aniž by k tomu byly vydávány doplňující předpisy nebo směrnice materiálních hospodářů MNO. Předpis je zpracován tak, aby se neopakovala určitá problematika v jednotlivých statích. Dává určitou vůli nižším orgánům a prostor k úpravě evidenčních prací podle místních podmínek. I když nepřináší zásadní změny v systému materiálové evidence, měl by být východiskem k řešení problematiky materiálového účetnictví v příštích 4–5 letech, tj. do doby, než budou vytvořeny podmínky nebo budou převažovat v této oblasti mechanizační prostředky, k čemuž předpis vytváří podmínky.